

A vulkán peremén

Még maradt erőnk,
még fellobog a vértünk,
követelünk, nem sírva kérünk.

A mi utunk
a vég - s a meghitt csillagok,
biztos lépéseinken az ég felragyog.

A mi célunk nem
az odavetett morzsák,
amik a vörösöket hófehérre mosnák.

Felvonulunk,
béklyózva is kiállunk,
MI félelmesen vallunk: kiáltunk.

Még maradt erőnk,
még fellobog a vértünk,
követelünk, nem sírva kérünk.

(1956. október 18.)

Hasonlóképpen a vulkán is, mint félelmetes tulajdonságok hordozója, mindent elsöprő, fékezhetetlen, hatalmas erejű. A vers tárgyát keretversszakok fogalmazzák meg, az emberek megelégtették a törvényteleniséget, az önkényt, követeléseiket megfogalmazva egy igazságosabb társadalmi rendet akarnak.

"Még maradt erőnk,
még fellobog a vértünk,
követelünk, nem sírva kérünk."

„A négyszer ismétlődő „még” határozószó nyomatékosítja a helyzetet, akár Petőfi *A nép nevében* című versében. Az ellentétes jelentésű igealakok kiemelését a költő azzal is elősegíti, hogy míg egy szóval megfogalmazza az egyiket („követelünk”), addig egy tagadószóval és egy határozói igenéssel a másikat („nem sírva kérünk”).

Az „út” hangsúlyos szerepet kap, a „mi” személyes névmás kiemelésével. A „meghitt csillagok” és az „ég felragyogása” a nyugodt, békés életet ígéri. A csillagok az istenség jelenlétét, a fensőbbiséget, az örökkévalóságot, a halhatatlanságot és a reményt fejezik ki. A Bibliában a fénylő csillag az isteni vezetés, útmutatás és pártfogás szimbóluma. A napkeleti bölcseknek is a csillag mutatta meg a Megváltó érkezését.

A „biztos lépés” minőségjelzős szerkezet garancia arra, hogy létrejöjjön a néptömegek hón áhított óhaja - egy szuverén, demokratikus magyar állam. Sem megalkudni, sem meghunyászkodni nem hajlandóak az emberek:

"A mi célunk nem
az odavetett morzsák,
amik a vörösöket hófehérre mosnák."

Itt a „vörös” szó főnevesítve az idegen hatalom elnyomó apparátusára utal. A „vörös” szimbolikája igen gazdag. Gondoljunk csak a vers elején említett vérré, amelyben a szenvedés, a fájdalom, a sebezhetőség szimbóluma. A hófehér szín említése és feltételes módú alakokhoz kötése szintén jelképes. A „vörös” fehérre mosása tulajdonképpen a tisztaságot, a megtisztulást, a bűnök alóli felmentést jelentené. A Szentlélek galambja a béke és a jóakarát kifejezője, a fehér az ártatlanság, az egyszerűség, a tisztaság jelképe. A „felvonulunk” ige határozottan közli a tömegek szándékát, azokét, akik tüntető menetben járták végig 1956. forradalmi helyszínéin, egészen a Parlamentig követeléseiket közzé adva. A „béklyózva is kiállunk” állapotáthározós szerkezet a szabadságától megfosztott rabságban élő nemzetre utal.

A sztálinizmus ideológiájával megfertőzött politikai vezetés rosszul sáfárkodott a ráruházott hatalommal. A stilisztikai hatást fokozza a szépírói helyesírás: nagybetűvel írja a „MI” személyes névmást, kiemelve az erőt, az elszántságot, a forradalmi tenni akarást: „félelmesen vallunk: kiáltunk” A kettőspont konvencionálisan a kiemelését szolgálja. Pesti József versét a logikus érvelés és izzó szenvedély jellemzi. Költeményének személyes hangulatát, mint szónok maga is átérzhette a tüntető tömeg élén. Jelentős szerepe van a központozásnak - vesszőhasználata a világos okfejtést, s az értelmezés megkönnyítését segíti. A vers feszültségét, a kitörő „vulkán - forradalom” erejét a versszakok páros rímei adják (aa, bb, cc, dd, aa). A közel azonos számban jelenlévő igék (14) és főnevek (12) szuggesztív erejét jelentésbeli és hangzásbeli különlegességük adja („fellobog, felragyog, felvonulunk, kiállunk, kiáltunk, vallunk, követelünk - erőnk, vértünk, csillagok, ég, lépéseinken”). Kiemelt szerepet tulajdoníthatunk a „mi” személyes névmásnak, amely hangsúlyos szerepet kap a versben.

A „vulkán peremén”, avagy a forradalom helyszínéin résztvevők 1956-ban csak rövid időre izlelheték meg a szabadság ízt, de helytállásukkal példát mutattak.

